

ASPECTE PRIVIND UTILIZAREA TERENURILOR ÎN PODIȘUL DOBROGEI DE SUD

Sorin CHEVAL

Cuvinte cheie: utilizarea terenului, Sudul Dobrogei, caracteristicile Podișului, fizico-geografic, terenul arabil, rural și urban, pașiști, județ agricol.

Key words: land use, South Dobroudja, Plateau features, physical-geographic, rural and urban arable land, agricultural county grass land.

Consideration on the Land Use in The South Dobroudja Plateau. In the framework of this paper we aim to analyse the present-day situation of the land use in the South Dobroudja Plateau, stressing some links with the physical-geographical conditions; we use mainly statistical methods. South Dobroudja Plateau, very distinct in the Dobroudja Plateau, has an homogenous landscape, due especially to the great percentage of the steppe vegetation and soils, and on the other hand to the general relief feature. The area of the plateau is relatively well shared between the units (Fig.1). Usually, in the rural areas the land is used mainly for agriculture, but here, in the South Dobroudja Plateau, the percentage of the agricultural land is bigger in the units with the biggest urbanisation, namely Medgidiei Plateau and Negru Voda Plateau. Arable land, very important for each area, occupies some 71% of the region. The percentage greater than other land use categories justify that the county of Constanta, the one which "hosts" the South Dobroudja Plateau, is called sometimes an agricultural county. We also mention that the great percentage of grass land (about 8%) is a result of hay needs for the important livestock of the area.

1. Introducere. Utilizarea terenurilor reprezintă un domeniu de mare interes pentru societatea contemporană. Modificările, uneori ireversibile, ale unor parametri de funcționare a geosistemelor au repercusiuni imediate asupra modului de utilizare a terenurilor. Tocmai de aceea, problema utilizării terenurilor și mai ales cea a modificărilor cuverturii terestre a atras atenția cercetătorilor din diferite domenii (agronomie, geografie, biologie, geologie, economie etc.), constituindu-se într-unul din proiectele-nucleu finanțate de IGBP, și anume proiectul LUCC (Land Use Cover Change); acest proiect este finanțat din 1996 și din fonduri ale programului IHDP (International Human Dimension Programme).

Numeroasele obiective socio-economice importante deja existente în Podișul Dobrogei de Sud, precum și perspectivele deosebite de dezvoltare a regiunii, beneficiind de crearea Zonei Libere Constanța, de prezența Canalului Dunăre - Marea Neagră și de Centrala Atomo - Nucleară Cernavodă în *utilizarea terenurilor reprezintă o condiție esențială pentru o dezvoltare durabilă.*

Ne propunem reliefaarea situației actuale a modului de utilizare a terenurilor în Podișul Dobrogei de Sud (pe subunități) și a interconșionărilor cu componentele fizico-geografice.

2. Caracterizare fizico-geografică generală a Podișului Dobrogei de Sud.

Podișul Dobrogei de Sud, bine individualizat în cadrul Podișului Dobrogei, este *caracterizat printr-o relativă omogenitate a peisajului*, datorată pe de-o parte ponderii însemnate pe care o dețin vegetația și solurile de stepă și, pe de altă parte, trăsăturilor generale ale reliefului.

Din punct de vedere petrografic, predomină calcarele și gresiile badeniene, sarmațiene și pliocene, acoperite în mare parte de depozite loessoide cuaternare. Fundamentul se găsește la peste 950 m adâncime, fiind constituit din roci ce aparțin la trei grupuri diferite: Grupul de Ovidiu (gnaise granitice străbătute de filoane de pegmatite), Grupul de Palazu (cuarțite și micașisturi amfibolitice, calcare și dolomite cu silicați, micașisturi) metamorfozat în orogeneza sveco-kareliană și Grupul de Cocoșu (roci vulcano-sedimentare) supus metamorfismului și cutării în urma mișcărilor asynctice târzii sau caledonice timpurii. Șisturile verzi atribuite fundamentului Podișului Dobrogei de Sud de unii geografi sunt de fapt doar presupuse a exista aici (Ionesi, 1994).

Podurile interfluviale largi, fragmentate de văi seci ce pot căpăta uneori aspect de culoare largi, formele carstice și torențial-sufozionale *definesc relieful Podișului Dobrogei de Sud*. Cea mai mare parte a suprafeței podișului este înclinată spre Dunăre, cumpăna de ape fiind mult deplasată spre est. Modelarea actuală a reliefului este dominată de procese de tasare și sufoziune, dar se manifestă și procese de șiroire și spălare, de disoluție a rocilor carbonatate și de eroziune torențială (pe văi) sau de prăbușire a versanților de loess. Un loc important îl dețin formele carstice reprezentate de văi oarbe, doline, depresiuni endoreice, chei, sorburi și mici peșteri. Prezența loessului pe areale largi lasă o amprentă deosebită în peisaj.

Spațiul analizat, aflat sub influența net dominantă a anticiclonului est-european (siberian) și a ciclonilor mediteraneeni, *este caracterizat printr-o climă temperat continentală destul de aridă*. Temperatura medie a lunii celei mai calde (iulie) este cuprinsă pe întreg teritoriul podișului între 22° și 23° C, iar a lunii celei mai reci (ianuarie) variază între -2°C, în partea central-nordică, și 0.5°C în extremitatea sud-estică a podișului, pe litoral. Cantitățile de precipitații sunt printre cele mai reduse din țară; anual, cad în medie sub 400 mm pe litoral, și între 400 și 500 mm în podișul propriu-zis (Geografia României, 1983). Precipitațiile au de multe ori un caracter torențial, influențând destul de accentuat evoluția reliefului și a rețelei hidrografice, precum și modul de utilizare a terenurilor. Pe acest fond, se individualizează mai multe topo- și microclimate. Cele mai importante sunt topoclimatele rezultate în urma influenței unor suprafețe acvatice vaste, respectiv de Marea Neagră și de Dunăre; este încă insuficient lămurită cantitativ influența Canalului Dunăre - Marea Neagră, dar ea există.

Rețeaua hidrografică este debitoare Dunării și Mării Negre; aproape în totalitate, râurile se termină cu limane fluviatile (Gârlița, Oltina, Mârleanu, Baci, etc.) sau, respectiv, fluvio-maritime (Mangalia, Tatlageac, Techirghiol). Principalul bazin hidrografic este Carasu (peste 800 km²), cursul actual al râului Carasu fiind în întregime canalizat (Canalul Dunăre - Marea Neagră). Cumpăna de ape este împinsă mult spre est, rezultat al înclinării generale a podișului. În cea mai mare parte, apele curgătoare au un regim torențial; rețeaua hidrografică superficială este destul de dezorganizată, existând numeroase văi lipsite de apă. Scurgerea are un caracter torențial, manifestat printr-o frecvență redusă a apelor mari (sub 50%) și prin viituri de scurtă durată (2-10 zile) ce apar mai ales vara. În jumătatea sudică a podișului se întâlnește și regimul hidric carstic.

Vegetația inițială de stepă a fost puternic modificată antropic. Astăzi, predomină pajiștile stepice cu păiuș, pir crestă, colilie, peliniță, alior. În partea de sud-vest (Podișul Oltinei) se întâlnește și vegetație de silvostepă reprezentată de stejar brumăriu și pufos în alternanță cu tei și cu tufișuri de arbuști submediteranieni. De-a lungul văilor apar tufișuri de tip mediteranean cum ar fi păliurul, vișinul turcesc și iasomia.

Împărțirea Podișului Dobrogei de Sud în subunități pe baza criteriilor fizico-geografice a condus de cele mai multe ori în literatura de specialitate la delimitarea a patru subunități; denumirea lor apare uneori diferit, dar numărul și limitele lor sunt de aceleași. Astfel, jumătatea nordică a podișului este ocupată de Podișul Medgidiei, partea sud-vestică aparține Podișului Oltinei, în partea sud-estică se găsește Podișul Negru Vodă, iar litoralul este suprapus Podișului Mangaliei. Din rațiuni practice, în prezenta lucrare vom opta pentru integrarea Podișului Mangaliei la unitățile limitrofe, deși acest lucru contravine oarecum realității. Totuși, din punct de vedere al utilizării terenurilor, Podișul Mangaliei este foarte strâns legat; de exemplu, administrativ, comunele Tuzla, Unirea și Limanu sau municipiul Mangalia dețin atât părți din Podișul Medgidiei sau Negru Vodă, cât și părți din Podișul Mangaliei.

3. Utilizarea actuală a terenurilor. S-a efectuat o analiză (preponderent statistică, recunoscând toate limitările unei astfel de abordări) *pe baza datelor înscrise în registrul cadastral la nivel de comune*. Dacă în cazul comunelor incluse integral în perimetrul cercetat nu au existat probleme, pentru cele de la limita nordică a podișului, care au o parte din teren în Podișul Dobrogei Centrale s-a optat pentru următoarea soluție: au fost analizate doar acele comune care au

cel puțin jumătate din teritoriu în spațiul care ne interesează; subliniem faptul că aceasta ar putea fi considerată limita administrativă de nord a Podișului Dobrogei de Sud; prin urmare, această limită coincide cu limita comunelor Seimeni, Siliștea, Nicolae Bălcescu, Castelu, Poarta Albă, Ovidiu și cu cea a municipiului Constanța.

Suprafața podișului (4755,9 km²) este destul de uniform repartizată pe cele trei subunități (fig. 1). Cel mai mare este Podișul Medgidiei care deține circa 38% din suprafața totală, iar cel mai mic Podișul Oltinei cu 27% din suprafață. Repartiția localităților prezintă, însă, anumite diferențieri care se reflectă și în modul de utilizare a terenurilor. Astfel, în Podișul Medgidiei se găsesc 19 unități administrative, dintre care 7 centre urbane, în Podișul Negru Vodă sunt 14 unități administrative, dintre care 2 orașe, în timp ce în Podișul Oltinei, nu există nici un centru urban dintre cele 9 unități administrative.

De obicei, *utilizarea agricolă* a terenurilor este predominantă în spațiile rurale. Aceasta nu se întâmplă și în cazul Podișului Dobrogei de Sud, unde cea mai mare parte a terenurilor utilizate agricol este deținută de Podișul Medgidiei (37,9%) și de Podișul Negru Vodă (37,2%) (fig. 2), adică tocmai cele în care gradul de urbanizare este cel mai ridicat; explicația constă în faptul că, în Podișul Oltinei, cel mai „rural” dintre subunități, o mare parte din suprafață revine pădurilor (adică unei utilizări neagricole).

În ceea ce privește *folosirea neagricolă a terenurilor* (păduri, ape și stuf, drumuri, construcții, terenuri neproductive) se constată că cea mai mare pondere este deținută tot de Podișul Medgidiei (fig. 2). Numeroasele obiective industriale care se găsesc mai ales în centrele urbane, abundența construcțiilor antropice din spațiul litoral, numeroasele căi de comunicație (cum ar fi cele care leagă Cernavoda de Constanța și Constanța de Mangalia, drumurile intravilane urbane, etc.), precum și ponderea mare a terenurilor neproductive conduc la un asemenea rezultat. În schimb, faptul că Podișul Oltinei se situează pe locul secund, cu numai 5,3% mai puțin decât Podișul Medgidiei, se datorează suprafețelor întinse ocupate de păduri și ape. Podișul Negru Vodă deține doar 20,9% dintre terenurile utilizate neagricol.

Terenurile arabile reprezintă o categorie de maxim interes pentru orice regiune. În Podișul Dobrogei de Sud suprafața lor este de 3408,9 km², reprezentând cca. 71% din total (fig. 3). Ponderea lor foarte mare, depășind cu mult ponderea altor categorii de folosință a terenurilor explică faptul că județul Constanța este considerat un județ preponderent agricol. Extinderea terenurilor arabile s-a făcut pe seama restrângerii suprafețelor afectate altor utilizări (forestier) și pe seama restrângerii arealului ocupat de vegetația de stepă.

Pășunile dețin o pondere de aproape 8% din suprafața podișului; județul Constanța deține un șeptel ridicat, explicându-se astfel suprafața ridicată a pășunilor.

Din punct de vedere al suprafețelor ocupate de *fondul silvic*, Dobrogea de Sud deține 4,6% (fig. 3). Situația este însă destul de diferită pe subunități, cea mai mare parte a pădurilor fiind concentrată în partea de sud-vest a podișului (resturi ale vegetației de silvo-stepă), celelalte părți fiind mult mai puțin împădurite.

Pe locul al patrulea în ordinea suprafeței ocupate, se situează suprafețele ocupate de *construcții* (aproximativ 4,5%). Pe de-o parte suprafețele intravilane și pe de alta suprafețele pe care sunt construite diferite obiective economice conduc la această pondere.

Sudul Dobrogei este o regiune recunoscută pentru cultivarea *viței-de vie și a pomilor fructiferi*. Circa 4,0% din suprafața podișului este ocupată de astfel de folosințe.

O pondere asemănătoare (puțin sub 4,0% din total) este deținută de terenurile umede; acestea sunt reprezentate în special de lacuri, plasate mai ales în partea de vest și în cea de est a podișului.

Așa cum este de așteptat, *drumurile* (feroviare și rutiere, intra- și extra-vilane) ocupă foarte puțin din total (circa 2%) și doar 1,7% din suprafața totală este *neproductivă*.

Pe subunități, repartiția suprafețelor cu diferite categorii de utilizare a terenurilor este neuniformă, fiind dependentă de condițiile locale (fig. 4).

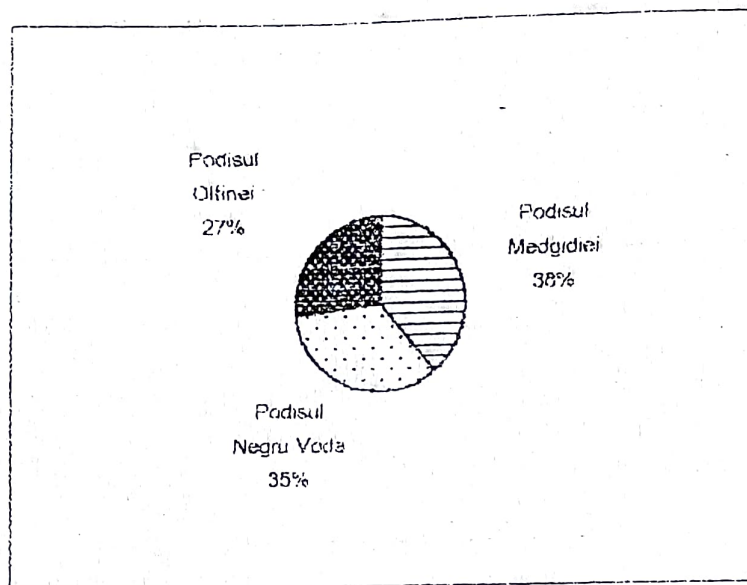

Fig. 1.- Ponderea suprafeței subunităților din Podișul Dobrogei de Sud

- The percentage of the area of each unit of South Dobroudja Plateau

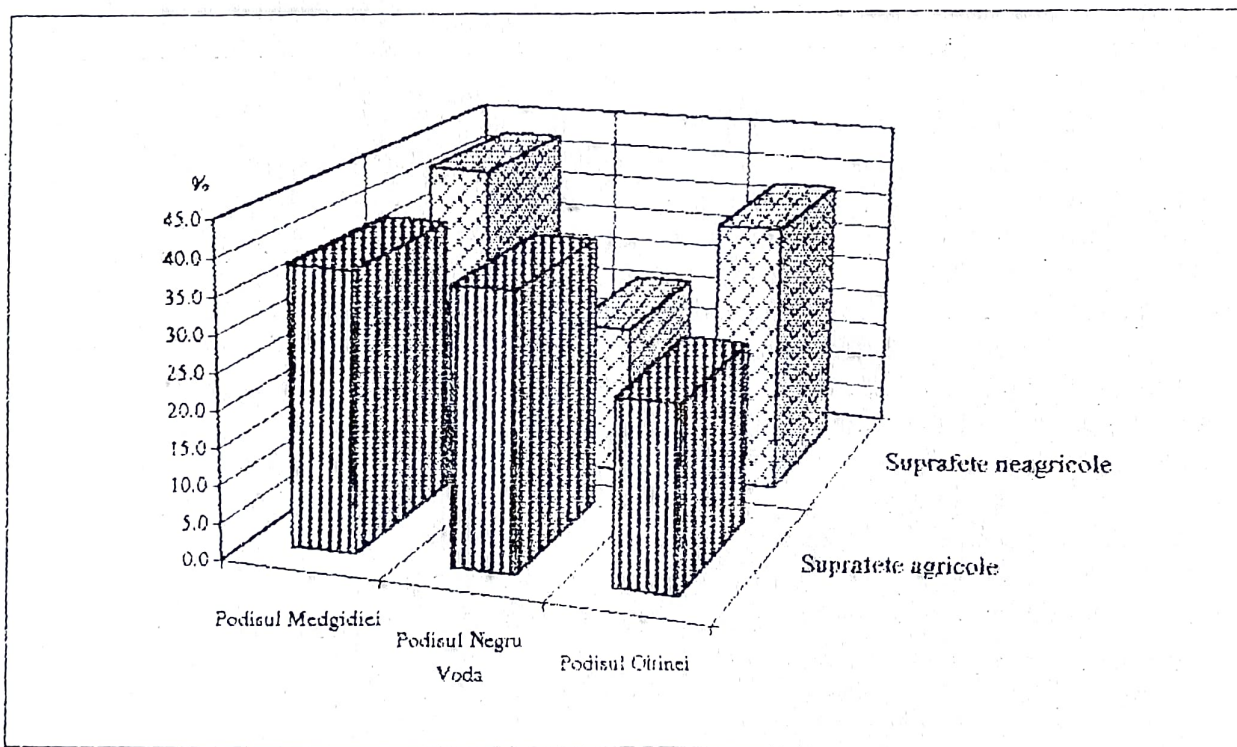

Fig. 2.- Repartiția (%) suprafețelor agricole/neagricole pe subunitățile Podișului Dobrogei de Sud

- The distribution (%) of the agricultural/non-agricultural areas in each unit of South Dobroudja Plateau

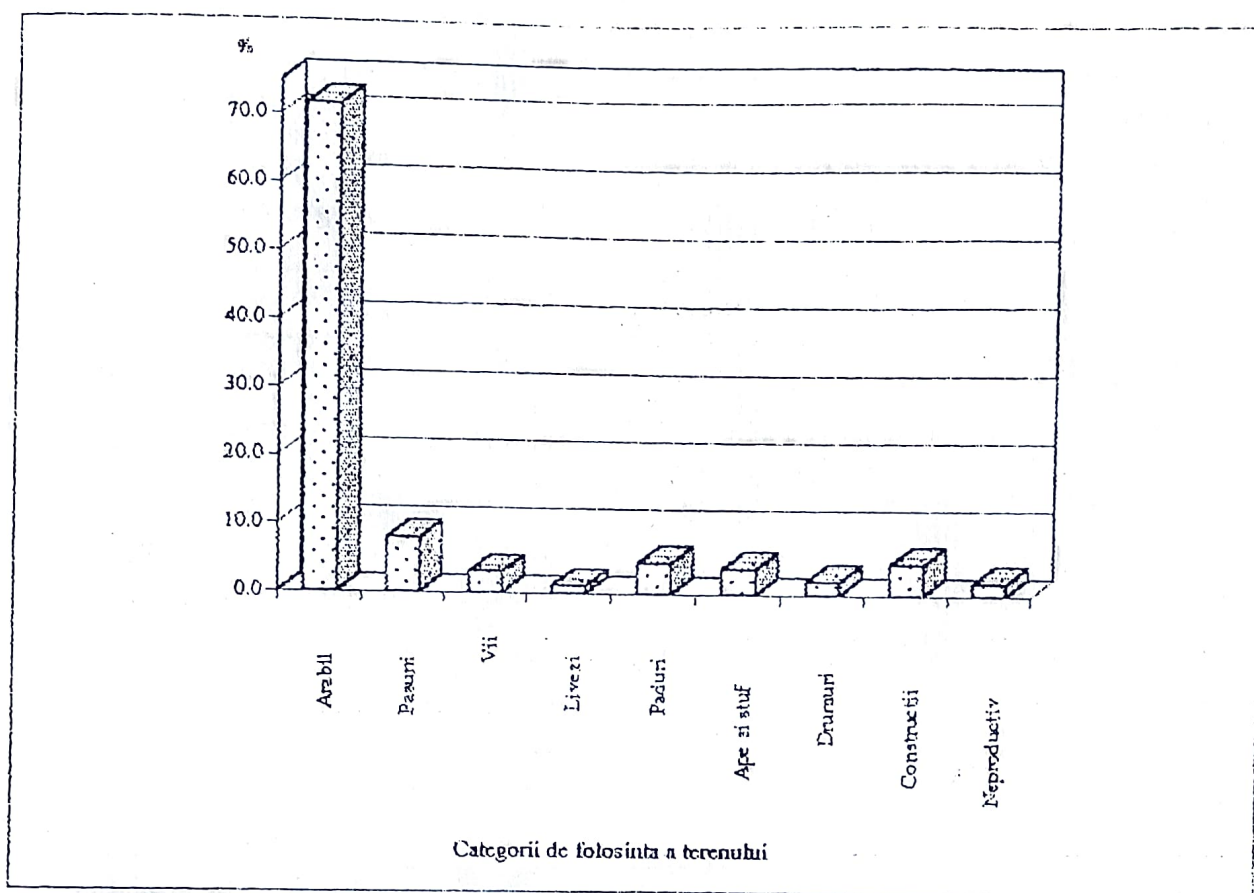

Fig. 3.- Modul de utilizare a terenurilor în Podișul Dobrogei de Sud (%)

- Land use categories in the South Dobroudja Plateau

Astfel, cea mai mare parte a terenurilor arabile aparține Podișului Negru Vodă și Podișului Medgidia (aproximativ 80% din total, împreună). Așa cum am precizat, „puținătatea” suprafețelor arabile din Podișului Oltinei se datorează rămășițelor de pădure silvo-stepice. De altfel, din figura 4 reiese faptul că peste 60% din totalul suprafețelor ocupate de păduri este deținută de Podișul Oltinei.

În privința pășunilor, se remarcă aceeași neuniformitate a repartiției, mai mult de jumătate din pășuni fiind concentrate în Podișul Oltinei.

Podișul Medgidiei, deține podgorii de recunoscute pe plan național și internațional (Murfatlar, Medgidia), dar și suprafețe importante de vii (peste jumătate din total); o pondere mare (peste 30%) revine și Podișului Oltinei (Podgoria Ostrov fiind cea mai renumită de aici).

Cea mai mare discrepanță între repartiția terenurilor afectate diferitelor moduri de folosință apare în cazul livezilor. Circa 70% din total se regăsesc în Podișul Medgidiei, acest fapt se datorează suprafețelor importante deținute îndeosebi de livezile de piersici și caise din spațiul litoral (Tuzla, Unirea), dar și de comune plasate în podișul propriu-zis (Valul lui Traian, Mihai Viteazu, etc.).

Și în cazul terenurilor utilizate „neagricol” se mențin diferențieri, uneori foarte mari, între subunitățile Podișului Dobrogei de Sud.

În mod firesc, cea mai „urbanizată” subunitate are cea mai mare pondere a suprafețelor ocupate de construcții și de drumuri; este vorba de Podișul Medgidia (inclusiv spațiul litoral), cu aproape 60% din total, pentru prima categorie de folosință și cu aproximativ 50% din total pentru

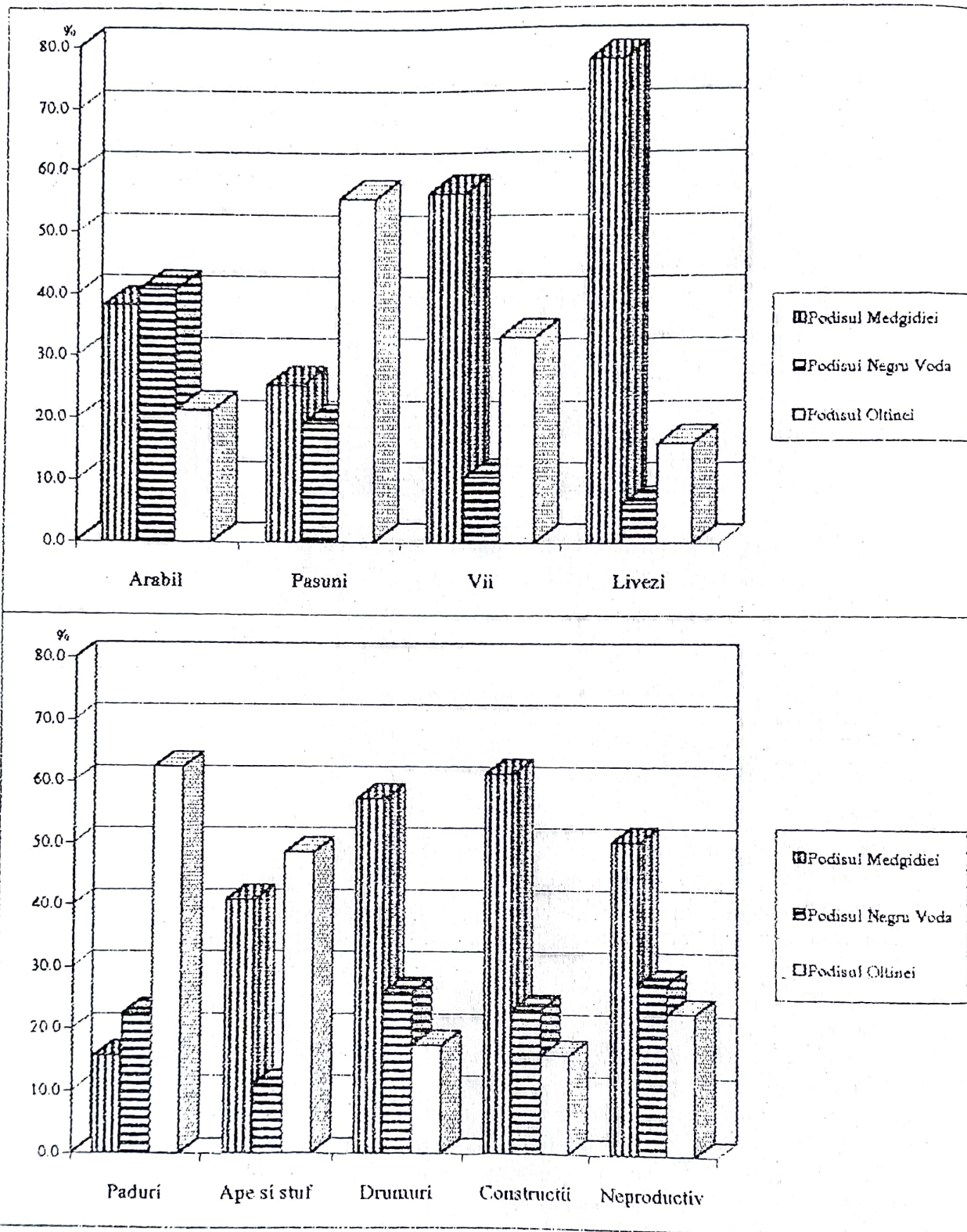

Fig. 4.- Ponderea (%) subunităților din Podișul Dobrogei de Sud, pentru diferite categorii de utilizare a terenurilor
 - The percentage of each unit of the South Dobroudja Plateau, for different land use categories

cea de-a doua (fig. 4). Tot în această subunitate se întâlnesc și cele mai multe terenuri neproductive, dar diferența față de celelalte două subunități este mai redusă.

Analiza efectuată s-a oprit și la *modul de utilizare a terenurilor în fiecare subunitate* (fig. 5). Se remarcă faptul că în toate subunitățile predomină terenurile utilizate agricol, chiar dacă în proporție diferită (aproximativ 70% în Podișul Medgidiei, 85% în Podișul Negru Vodă și 55% în Podișul Oltinei). Comparativ, ponderea celorlalte categorii de folosință este mult mai mică. Procente destul de mari sunt ocupate de pășuni, păduri, ape și stuf în Podișul Oltinei și de construcții în Podișul Medgidiei.

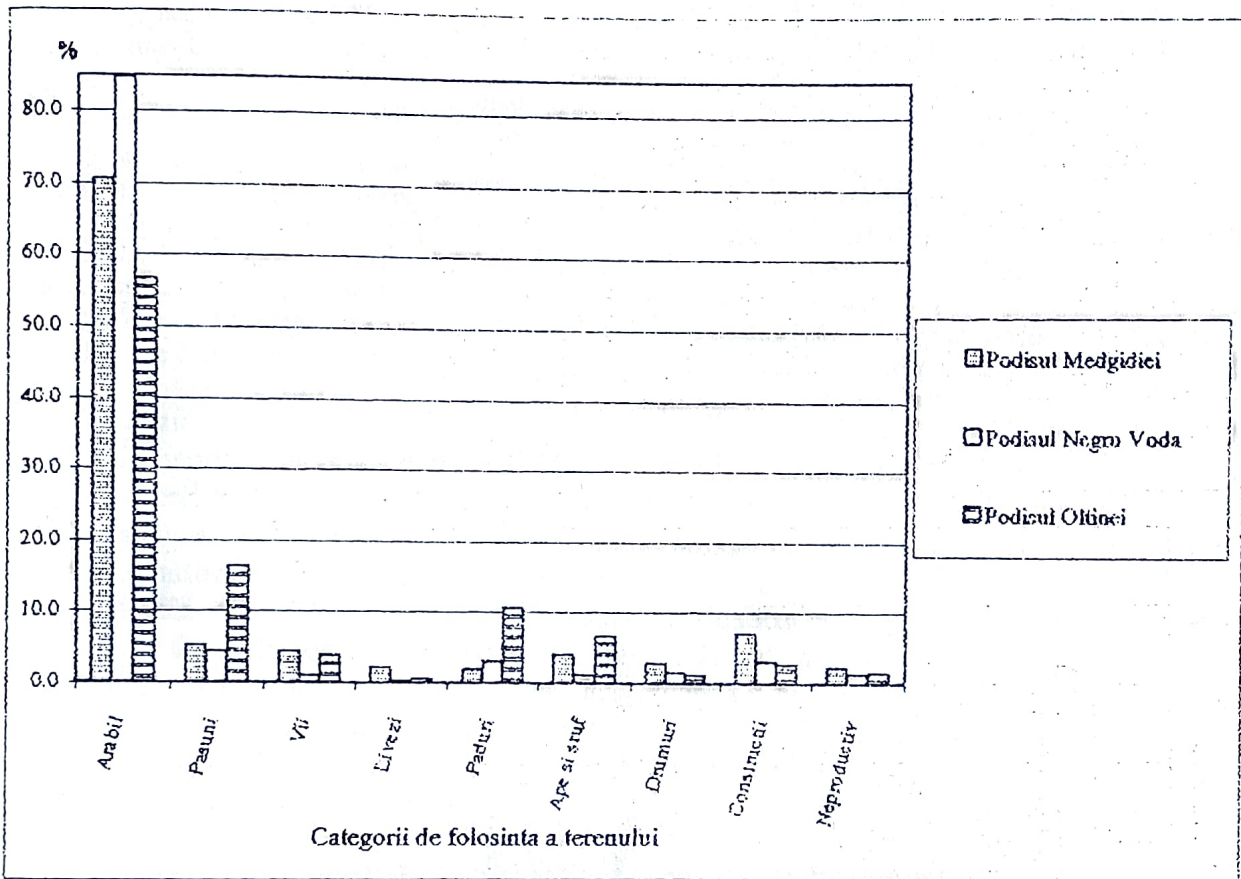

Fig. 5.- Repartiția (%) modului de utilizare a terenurilor în subunitățile Podișului Dobrogei de Sud

- The distribution (%) of land use categories in each unit of the South Dobroudja Plateau

4. Concluzii. Puternic modificat antropic, Podișul Dobrogei de Sud reprezintă cu o mare pondere a terenurilor agricole, ceea ce îi conferă un deosebit potențial de producție în domeniul respectiv. De altfel, regiunea este recunoscută pe plan național și chiar internațional pentru câteva ramuri agricole: viticultură, pomicultură, zootehnie.

Condițiile fizico-geografice au avut și o influență deosebită asupra modurilor de folosință a terenurilor din fiecare subunitate a podișului.

Dezvoltarea actuală și de perspectivă a regiunii impune o atenție deosebită acordată modificărilor care au survenit în timp, dar mai ales a celor care pot fi prevăzute pentru viitor, *cu scopul asigurării unei dezvoltări durabile.*

BIBLIOGRAFIE

- Ionesi, L.** (1994), *Geologia unităților de platformă și a orogenului nord-dobrogean*, Edit. Tehnică, București.
- Marin, L.** (1971), *Cauze ale retragerii și degradării pădurilor cu privire specială asupra celor din Podișul Babadag*, An. Univ. din București, XX.
- Popovici, I., Grigore, M., Marin, L., Velcea, I.** (1984), *Podișul Dobrogei și Delta Dunării. Natură, om, economie*, Ed. Șt. și Encicl., București.
- Sofia, Iana** (1971), *Considerații asupra evoluției biogeografice a Dobrogei de Sud*, An. Univ. din București.
- Ștefănescu, Ioana** (1977), *Changes occurred in the agriculture of Dobrogea during the last hundred years*. RRGGG, Geogr. 21.
- * * * (1983), *Geografia României, vol. 1, Geografia Fizică*, Edit. Academiei, București.

Institutul de Geografie București